

O co chodzi w nowej formule Synodu Biskupów?

„Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja” – to temat najbliższego XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, zwołanego przez papieża Franciszka, który zostanie zainaugurowany w Rzymie w najbliższy weekend, a we wszystkich diecezjach na świecie – 17 października. Po raz pierwszy obejmuje on trzy fazy: lokalną, kontynentalną i powszechną, rozłożone w czasie na dwa lata od października 2021 r. do października 2023 r.

„Poszczególne fazy procesu synodalnego sprawią, że możliwe będzie rzeczywiste wysłuchanie Ludu Bożego i zagwarantowany będzie udział wszystkich w procesie synodalnym. Nie jest to jedynie wydarzenie, ale proces, w którym uczestniczą, współdziałając, Lud Boży, kolegium biskupów i Biskup Rzymu, każdy wedle swej funkcji” – wyjaśnia Sekretariat Synodu Biskupów.

Aby ten proces ułatwić, Sekretariat opublikował Dokument Przygotowawczy oraz *Vademecum* („oficjalny podręcznik słuchania i rozeznawania w Kościołach lokalnych”).

Cel

Jaki cel przyświeca procesowi synodalnemu? „Wysłuchanie się jako cały Lud Boży w to, co Duch Święty mówi do Kościoła” – wskazuje *Vademecum*.

Sekretarz generalny Synodu Biskupów kard. Mario Grech podkreśla, że papież Franciszek w konstytucji apostolskiej z 2018 r. „*Episcopalis communio*” przekształcił Synod Biskupów z (trwającego kilka tygodni) wydarzenia w (trwający kilka lat) proces. Nadszedł bowiem „czas na szerszy udział Ludu Bożego w procesie decyzyjnym, który dotyczy całego

Kościoła i wszystkich w Kościele”. Cechą charakterystyczną tego Ludu jest „sensus fidei” – nadprzyrodzony zmysł wiary, który czyni go nieomylnym w wierze.

– Jest to tradycyjny punkt doktryny, który przewija się przez całe życie Kościoła: „wszyscy wierni nie mogą mylić się w wierze” dzięki sile światła pochodzącego od Ducha Świętego, otrzymanego w chrzcie świętym. Sobór Watykański II mówi, że Lud Boży uczestniczy w funkcji prorockiej Chrystusa. Dlatego należy tego Ludu słuchać, a aby go słuchać, należy udać się tam, gdzie on żyje, do Kościołów lokalnych – zaznacza maltański purpurat.

Przypomina, że „synodalność była typową praktyką Kościoła pierwszego tysiąclecia, kontynuowaną w Kościele wschodnim”. Natomiast współcześnie w Kościele katolickim „synodalność pojawia się jako ukoronowanie długiego procesu rozwoju doktrynalnego, który doprowadził do wyjaśnienia prymatu Piotrowego podczas Soboru Watykańskiego I, kolegialności biskupów podczas Soboru Watykańskiego II, a dziś synodalności jako sposobu uczestniczenia wszystkich w drodze Kościoła – za sprawą postępującej recepcji eklezjologii soborowej” – tłumaczy kard. Grech.

Podkreśla, że „synodalność jest formą komunii Kościoła – Ludu Bożego”, która nie może „wyrażać się inaczej, jak w uczestnictwie wszystkich w życiu Kościoła, każdego według charakterystycznych dla niego możliwości i funkcji”. Proces synodalny dobrze to wszystko pokazuje – zaznacza sekretarz generalny Synodu Biskupów.

Tłumaczy jednocześnie, że „zgromadzenie synodalne to nie parlament”. Dlatego choć proces decyzyjny zaczyna się od wysłuchania Ludu Bożego („ponieważ tylko w ten sposób możemy zrozumieć, dokąd i w jaki sposób Duch Święty chce prowadzić Kościół”), to funkcja rozeznawania należy do biskupów, z racji posługi, którą sprawują w Kościele.

Również Dokument Przygotowawczy z mocą podkreśla, że „konsultacja Ludu Bożego nie oznacza przyjęcia w łonie Kościoła dynamiki demokracji opartej na zasadzie większości, ponieważ u podstaw uczestnictwa w każdym procesie synodalnym leży łączące wszystkich umiłowanie wspólnej misji ewangelizacyjnej, a nie reprezentowanie sprzecznych interesów”.

A kard. Jean-Claude Hollerich z Luksemburga wskazuje, że mamy do czynienia z synodem biskupów, a nie wszystkich wiernych, dlatego to biskupi zbierają głosy Ludu Bożego i po rozeznaniu przekazują je papieżowi.

Etapy

Inauguracja procesu synodalnego odbędzie się 9-10 października br. w Watykanie, a 17 października we wszystkich diecezjach katolickich na świecie. Tym samym rozpocznie się faza diecezjalna synodu, która potrwa do kwietnia 2022 r. Jej celem będą konsultacje, dzięki którym w procesie synodalnym zostanie wysłuchany głos wszystkich ochrzczonych, którzy zechcą go wyrazić.

Dokument Przygotowawczy wskazuje, że zasadnicze pytanie, jakie kieruje tą konsultacją, jest następujące: „Kościół synodalny, głosząc Ewangelię, «podąża razem»; jak owo «podążanie razem» realizuje się dzisiaj w waszym Kościele partykularnym? Do podjęcia jakich kroków zaprasza nas Duch Święty, abyśmy wzrastali w naszym «podążaniu razem»?”. Należy przy tym wziąć pod uwagę trzy płaszczyzny, na których synodalność się przejawia: stylu życia i działania Kościoła, struktur i procesów eklezjalnych oraz procesów i wydarzeń synodalnych.

To zasadnicze pytanie rozłożone zostało na „dziesięć głównych kwestii, które należy pogłębić”: „Towarzysze podróży” (z kim podążamy razem, a kto jest na marginesie?), „Słuchanie” (w jaki sposób Bóg przemawia, także poprzez tych, którzy mają inne poglądy?), „Zabieranie głosu” (co utrudnia szczere wypowiedzianie się w Kościele?), „Celebrowanie” (w jaki sposób modlitwa i liturgia kształtują nasze życie

i misję?), „Współodpowiedzialni w naszej wspólnej misji” (jakie obszary misji są przez nas zaniedbywane?), „Dialog w Kościele i społeczeństwie” (jak rozwiązujemy różnice poglądów? czy Kościół uczy się od innych?), „Ekumenizm” (jakie są owoce dialogu między chrześcijanami i jaki zrobić następny krok?), „Władza i uczestnictwo” (jak realizowana jest w praktyce praca zespołowa i współodpowiedzialność?), „Rozeznawanie i podejmowanie decyzji” (jak promujemy udział w podejmowaniu decyzji w strukturach hierarchicznych?), „Formowanie się w synodalności” (jak formujemy ludzi do słuchania się nawzajem i zaangażowania w misję?). Dotyczą one zarówno życia wewnętrznego Kościoła, jak i jego relacji „z całą rodziną ludzką” i zostały rozpisane na bardziej szczegółowe pytania pomocnicze, na które należy odpowiedzieć.

Konsultacja ta, „koordynowana przez biskupa”, jest skierowana do kapłanów, diakonów i wiernych świeckich, czy to indywidualnie czy też zrzeszonych w stowarzyszeniach, do osób konsekrowanych, do takich instytucji jak: Rada Kapłańska i Rada Duszpasterska, od których „może zacząć nabierać kształtu Kościół synodalny”. Nie tylko do osób pełniących jakąś odpowiedzialność w Kościele, ale także do ubogich i wykluczonych, w tym „katolików, którzy rzadko lub nigdy nie praktykują swojej wiary”, a nawet „osób innych tradycji wiary, ludzi niereligijnych”, o ile „chcą pomóc Kościołowi na jego synodalnej drodze poszukiwania tego, co dobre i prawdziwe”.

Vademecum wyjaśnia, że w konsultacji tak naprawdę chodzi o „słuchanie Boga poprzez inspirowanie się słowem Bożym oraz słuchanie siebie nawzajem. Słuchamy siebie nawzajem, aby lepiej słyszeć głos Ducha Świętego, który przemawia dzisiaj w świecie”. Proponuje też kolejne kroki, jakie można w tym celu podjąć w diecezji. Pierwszym jest wyznaczenie przez biskupa jednej lub dwóch (kobiety i mężczyzny) osób kontaktowych, koordynujących proces synodalny w diecezji, jak również wspomagającego ich diecezjalnego zespołu synodalnego z udziałem przedstawicieli parafii, ruchów, duszpasterstw i wspólnot zakonnych.

Modlitewna refleksja nad Dokumentem Przygotowawczym i *Vademecum* powinna doprowadzić do zaplanowania przebiegu procesu

uczestnictwa i wyznaczenia koordynatorów grup synodalnych spotkań konsultacyjnych, organizowanych w parafiach, stowarzyszeniach, szkołach, na platformach internetowych, w grupach językowych itp. Można dla nich (i dla członków zespołu synodalnego) zorganizować warsztaty wyposażające w podstawowe umiejętności potrzebne w przeprowadzaniu spotkań konsultacyjnych. Biskup powinien też zachęcić wiernych do uczestnictwa w konsultacji poprzez szeroką akcję informacyjną na temat synodu. W trakcie procesu konsultacji diecezjalne osoby kontaktowe będą pozostawać w kontakcie z koordynatorami grup i ułatwiać wymianę dobrych praktyk między nimi. Etap konsultacji winien się zakończyć diecezjalnym spotkaniem przedsynodalnym, związanym z celebracją liturgiczną i refleksją nad wynikami konsultacji, po którym osoby kontaktowe, w oparciu o syntezę grup synodalnych, opracują dziesięciostronicową syntezę diecezjalną.

Zostanie ona przekazana do konferencji episkopatu, a w przypadku katolickich Kościołów wschodnich – do ich synodów. Te z kolei będą miały czas do 22 kwietnia 2022 r., by przygotować ogólnokrajową syntezę, która zostanie przesłana do Sekretariatu Synodu wraz z materiałami przygotowanymi na poziomie diecezji. W tym samym czasie nadeślą swoje syntezy także inne, zwykle konsultowane przed synodami instytucje: dykasterie Kurii Rzymskiej, unie, federacje i konferencje męskich i żeńskich instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszenia wiernych uznane przez Stolicę Apostolską.

Celem syntez na każdym etapie, wyjaśnia *Vademecum*, „nie jest stworzenie ogólnego podsumowania wszystkiego, co zostało powiedziane”. Synteza jest już „aktem rozeznania odnośnie do wyboru i spisania tego, co będzie stanowiło wkład w następny etap procesu synodalnego”. Synteza „nie tylko informuje o wspólnych tendencjach i punktach zbieżnych, ale także uwypukla te punkty, które trafiają w sedno, inspirują oryginalny punkt widzenia lub otwierają nowy horyzont”. Powinna ona „zwracać szczególną uwagę na głosy tych, którzy nie są często słyszani i włączać to, co można nazwać «raportem mniejszości»”.

Na podstawie zebranych materiałów, Sekretariat Synodu opracuje pierwszy synodalny Dokument Roboczy (*Instrumentum laboris*), który będzie gotowy przed wrześniem 2022 r. Stanie się on punktem odniesienia dla fazy kontynentalnej, która trwać będzie od września 2022 r. do marca 2023 r. Każda z kontynentalnych konferencji biskupich (w Europie jest to CCEE – Rada Konferencji Biskupich Europy) mianuje odpowiedzialnego, który będzie współpracował ze swymi odpowiednikami w poszczególnych episkopatach i z Sekretariatem Synodu. Owocem tej współpracy, zakończonej zgromadzeniem kontynentalnym, będą dokumenty końcowe, przekazane do Sekretariatu Synodu w marcu 2023 r.

Trzecim etapem, już na poziomie całego Kościoła powszechnego, będą obrady uczestników XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów (biskupów i konsultorów), które odbędą się w Watykanie w październiku 2023 r., w oparciu o drugie *Instrumentum laboris*, przygotowane przez Sekretariat Synodu na podstawie dokumentów końcowych fazy kontynentalnej.

Vademecum podkreśla, że celem zgromadzenia Synodu Biskupów „nie jest przyćmienie etapu diecezjalnego, konferencji episkopatu/synodu Kościołów wschodnich i etapu kontynentalnego, ale raczej rozeznanie na poziomie powszechnym głosu Ducha Świętego, który przemawia w całym Kościele”.

Według kard. Grecha bez konsultacji w diecezjach „nie byłoby procesu synodalnego, ponieważ rozeznawanie przez pasterzy, które stanowi drugą fazę, prowadzone jest w oparciu o to, co zostało wydobyte dzięki słuchaniu Ludu Bożego”. Natomiast kulminacyjnym momentem tego rozeznawania jest samo zgromadzenie synodalne, które zbiera owoce rozeznawania wszystkich konferencji biskupów, krajowych i kontynentalnych. To wspólne działanie włącza w proces synodalny cały episkopat katolicki.

Realizacja

Po zakończeniu obrad zgromadzenia nastąpi jeszcze etap realizacji jego postanowień, który „będzie miał decydujące znaczenie dla podążania razem na drodze synodalności” – dla promowania „nowego stylu przeżywania komunii, uczestnictwa i misji Kościoła”. „Wprowadzenie w życie ma dotyczyć wszystkich Kościołów lokalnych na całym świecie, tak aby proces synodalny objął cały Lud Boży, zarówno jako punkt wyjścia, jak i punkt dojścia” – wskazują autorzy *Vademecum*.

Definiuje ono synodalność jako „specyficzny styl, który określa życie i misję Kościoła”, wyrażający się „w zwyczajnym sposobie życia i pracy”. A tym, co „najlepiej realizuje i ukazuje naturę Kościoła jako pielgrzymującego i misyjnego Ludu Bożego” jest „podążanie razem”. Dlatego rezultatem synodu będzie nie kolejny dokument, ale zmierzanie „w kierunku Kościoła, który bardziej owocnie służy nadejściu królestwa niebieskiego”. Wymaga to „odnowy mentalności i struktur kościelnych” tak, aby odpowiadały na aktualne znaki czasu.

Zdaniem abp. Stanisława Gądeckiego, najbliższy synod będzie „ćwiczeniem synodalności, uczeniem się słuchania drugiego człowieka”. Chodzi w nim nie tyle o przekazywanie opinii, co o duchowe doświadczenie współpracy z Duchem Świętym.

Z kolei Dokument Przygotowawczy widzi w synodalności przeciwwagę dla klerykalizmu i form sprawowania władzy, związanych z różnymi rodzajami nadużyć (władzy, finansowych, sumienia, seksualnych), a także drogę odnowy „pod działaniem Ducha Świętego”. Synodalność jest bowiem „czymś więcej, niż tylko celebrowaniem spotkań kościelnych i zgromadzeń biskupów, czy też kwestią zwykłej administracji wewnętrznej w Kościele”. Wskazuje ona specyficzny sposób życia i działania Kościoła, w którym splata się ze sobą to, co tytuł synodu proponuje jako główne osie synodalności: komunია, uczestnictwo i misja”.

Vademecum wyjaśnia, że komunია, w której Bóg nas gromadzi, wynika z tego, że „Chrystus pojednał nas z Ojcem i jednoczy nas ze sobą

w Duchu Świętym”. Powoduje ona, że „wszyscy mamy jakąś rolę do odegrania w Kościele”.

Uczestnictwo to opiera się na fakcie, że wszyscy wierni „są powołani do służenia sobie nawzajem darami, które każdy z nich otrzymał od Ducha Świętego”. A ponieważ „Kościół istnieje po to, żeby ewangelizować”, to „naszą misją jest dawanie świadectwa o miłości Boga wśród całej rodziny ludzkiej”.

Celem procesu synodalnego jest więc „umożliwienie Kościołowi lepszego świadczenia o Ewangelii, zwłaszcza wobec tych, którzy żyją na duchowych, społecznych, ekonomicznych, politycznych, geograficznych i egzystencjalnych peryferiach naszego świata”. W ten sposób „synodalność jest drogą, dzięki której Kościół może owocniej wypełniać swoją misję ewangelizacyjną w świecie”. W tym sensie synodalność – jak podkreśla *Vademecum* – jest drogą Kościoła w trzecim tysiącleciu.

Źródło: <https://www.ekai.pl/o-co-chodzi-w-nowej-formule-synodu-biskupow/> (dostęp: 10.10.2021)